SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 83/05-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. septembra 2005 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť Ing. Z. P., bytom M., zastúpeného advokátom JUDr. B. P., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. V-2- 9 C 274/92 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. V-2-9 C 274/92 p o r u š i l základné právo Ing. Z. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. V-2-9 C 274/92 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných prieťahov.

3. Ing. Z. P. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 70 000 Sk (sedemdesiattisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Ing. Z. P. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 9 340 Sk (slovom deväťtisíctristoštyridsať slovenských korún), ktorú je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý vyplatiť na účet jeho advokáta JUDr. B. P., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 23. marca 2005 č. k. IV. ÚS 83/05-16 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. Z. P., bytom M. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. B. P., B., ktorou namietal porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. V-2-9 C 274/92.

Zo sťažnosti vyplýva, že konanie, v ktorom sťažovateľ vystupuje v procesnom postavení žalovaného, sa začalo podaním žaloby Okresnému súdu Bratislava - vidiek (ďalej aj „okresný súd 1“) 11. marca 1992. Predmetnou žalobu sa žalobcovia – J. L. (ďalej len „žalobca v I. rade“), J. L. (ďalej len „žalobca v II. rade“) a D. M. (ďalej len „žalobca v III. rade“; spolu ďalej len „žalobcovia“) domáhali vyslovenia neplatnosti zmluvy

o zriadení práva osobného užívania k nehnuteľnostiam (ďalej len „sporné nehnuteľnosti“) registrovanej na Štátnom notárstve B. pod sp. zn. R III 223/67 a súčasne vydania sporných nehnuteľností žalovanými - sťažovateľom, Ľ. P. (ďalej len „žalovaná v II. rade“), F. E. (ďalej len „žalovaný v III. rade“) a A. E. (ďalej len „žalovaná v IV. rade“, spolu ďalej len „sťažovateľ a spol.“), ktoré boli vyvlastnené nebohej manželke žalobcu v I. rade (M. L.) a prerozdelené medzi sťažovateľa a spol. Po tom, ako žalobcovia 7. januára 1993 prehlásili, že netrvajú na žalobnom návrhu v časti vyslovenia neplatnosti zmluvy a o tejto časti žalobného návrhu žiadali konanie zastaviť a následne 12. októbra 1993 zmenili petit žaloby tak, že žiadali o určenie ich vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam – nezastavaným plochám, okresný súd 1 na pojednávaní 3. mája 1995 uznesením pripustil zmenu žalobného petitu v zmysle návrhu žalobcov z 12. októbra 1993 a 7. júna 1995 rozsudkom žalobnému návrhu sčasti vyhovel a vo zvyšnej časti konanie zastavil. Na základe odvolania sťažovateľa a spol. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudok okresného súdu 1 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Podľa tvrdenia sťažovateľa konanie okresného súdu, ktorý po zániku Okresného súdu Bratislava - vidiek pokračoval v predmetnom spore, je poznačené zbytočnými prieťahmi, čím sa predlžuje doba jeho právnej neistoty a odďaľuje sa právoplatné skončenie sporu.

Sťažovateľ ďalej uviedol, že: *„Vzhľadom na to, že tento právny spor trvá už 12 rokov, predstavuje pre mňa, ako i pre moju rodinu značné psychické i finančné zaťaženie. Moja manželka, odporkyňa v 2.) rade, ktorá sa nedokázala zmieriť s pocitom, že je voči nej vedený súdny spor, takéto psychické zaťaženie znášala veľmi ťažko, čo spôsobovalo zhoršenie jej, i tak zlého, zdravotného stavu, následkom čoho dňa 24. 5. 2003 zomrela. (...)*

Z tohto popisu skutkového stavu konania sp. zn. V-2-9 C 274/92 je zjavné, že Okresný súd Bratislava III. svojím postupom porušil moje i manželkine ústavné práva. I napriek mojej žiadosti o vytýčenie pojednávania sa dodnes vo veci nerozhodlo a nebola zjednaná žiadna náprava. (...)

Som toho názoru, že Okresný súd Bratislava III. sa v konaní vedenom pod sp. zn. V-2-9 C 274/92 citovanými zákonnými ustanoveniami neriadil a konal v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky ako aj medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná.

K porušeniu mojich ústavných práv došlo najmä tým, že Okresný súd Bratislava III. nekonal v zmysle § 6 OSP tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná a aby skutočnosti, ktoré boli medzi účastníkmi sporné sa spoľahlivo zistili.“

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd v danej veci takto rozhodol:

„Základné právo Ing. Z. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené podľa č. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní pred Okresným súdom Bratislava III., sp. zn. V-2-9 C 274/92 porušené bolo.

Okresnému súdu Bratislava III. sa prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. V-2-9 C 274/92 konal bez zbytočných prieťahov.

Ing. Z. P. sa priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 200.000,- Sk (slovom Dvestotisíc korún slovenských), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III. povinný zaplatiť do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

Okresný súd Bratislava III. je povinný nahradiť Ing. Z. P. trovy konania vo výške 9.340,- Sk (2 x úkon á 4.534,- Sk plus režijný paušál 136,- Sk ku každému úkonu) na účet advokáta JUDr. B. P., B., do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: za okresný súd jeho predseda JUDr. B. T. listami sp. zn. Spr. 3025/05 z 28. februára 2005 a zo 7. júla 2005 a právny zástupca sťažovateľa stanoviskom k uvedeným vyjadreniam okresného súdu listom z 12. augusta 2005.

2. 1. Predseda okresného súdu vo svojich vyjadreniach okrem prehľadu procesných úkonov v predmetnom konaní od prevzatia veci Okresným súdom Bratislava III uviedol nasledovné relevantné skutočnosti:

„Žaloba žalobcu I. J. L., II. J. L., III. D. M. proti žalovaným (...) napadla na Okresný súd Bratislava vidiek dňa 11. 3. 1992. Tunajší súd prevzal vec ako likvidátor Okresného súdu Bratislava vidiek dňa 22. 11. 1996. (...)

V danom prípade sa jedná o právne i skutkovo zložitú vec. Žalobný návrh súvisí s vyvlastnením nehnuteľností na ktoré bolo následne zriadené právo osobného užívania

pozemku, ktoré sa inštitucionálne prevtelilo do práva vlastníckeho. Žalobca napáda neexistenciu dôvodov vyvlastnenia. Skutkové zistenia komplikuje uplynutie času a nedostatok resp. zložité zabezpečovanie dôkazných materiálov ale i následné úmrtia účastníkov konania, kedy v priebehu tohto konania zomreli traja účastníci konania, pričom v súčasnosti je nevyhnutné zabezpečiť okruh dedičov pre právne nástupníctvo účastníkov konania.

Prieťahy v konaní pred Okresným súdom Bratislava III by som neoznačil za zbytočné, nakoľko priamo súvisia s možnosťami súdu, ale i účastníkov konania, ktorí označujú dôkazy ale tieto nedokážu zabezpečiť. Pod dĺžku konania sa podpísala i zmena osôb sudcov, ktorí vec preberali a následne boli nútení predmetný materiál naštudovať.“

2. 2. Právny zástupca sťažovateľa vo svojom stanovisku k vyjadreniam okresného súdu uviedol:

„Právny spor prejednávaný pred Okresným súdom Bratislava III. podľa môjho názoru nie je právne zložitý, pričom tento môj názor podporuje i odôvodnenie Uznesenia Krajského súdu Bratislava v tejto veci, sp. zn. 13 Co 183/96 zo dňa 31. 7. 1996, z ktorého je úplne zrejmé, čím sa Okresný súd Bratislava III. mal zaoberať, t. j. tým, či k nadobudnutiu veci došlo v rozpore s právnymi predpismi platnými v čase nadobudnutia, resp. či k nadobudnutiu veci došlo na základe protiprávneho zvýhodnenia odporcov.

Zmeny osôb sudcov sú podľa môjho názoru internou záležitosťou príslušného súdu, táto skutočnosť pochopiteľne môže predĺžiť konanie, avšak v žiadnom prípade nie natoľko, aby konanie k dnešnému dňu trvalo viac ako 13 rokov (žalobný návrh bol podaný dňa 11. 3. 1992).

Ďalším problémom sú úmrtia účastníkov konania. V tejto súvislosti musím konštatovať, že pokiaľ by predmetné konanie prebehlo bez prieťahov, bolo by s veľkou pravdepodobnosťou ukončené dávno pred týmito úmrtiami.“

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na

prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní - vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva - ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (m. m. I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03, I. ÚS 65/04).

4. V tejto veci pôvodne prijímal sťažnosť IV. senát ústavného súdu, pretože v roku 2004 a v roku 2005 v súlade s rozvrhom práce na tento rok bol sudca spravodajca Juraj Horváth členom IV. senátu ústavného súdu. Plénum ústavného súdu uznesením z 31. mája 2005 Dodatkom č. 1 k Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na rok 2005 sp. zn. Spr 1164/04 rozhodlo, že s účinnosťou od 8. júna 2005 sa sudca spravodajca Juraj Horváth stal členom I. senátu ústavného súdu. Plénum ústavného súdu zároveň rozhodlo, že veci, v ktorých je sudcom spravodajcom Juraj Horváth, sa prejednajú v I. senáte ústavného súdu. Z tohto dôvodu sa táto vec prejednala a rozhodla vo veci samej v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde (pôvodne Okresný súd Bratislava - vidiek) pod sp. zn. V-2-9 C 274/92 najmä po 15. februári 1993, pretože ústavný súd chráni ústavnosť spôsobom, ktorý upravuje ústava a zákon o ústavnom súde, pričom zákon o ústavnom súde nadobudol účinnosť 15. februára 1993 a neobsahuje ustanovenie o spätnej účinnosti, preto ústavný súd nemá oprávnenie konať a rozhodovať o porušení práv fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ku ktorému došlo pred 15. februárom 1993 (napr. I. ÚS 81/03, I. ÚS 242/04).

1. Priebeh konania do 15. februára 1993 :

- 11. marec 1992 - žalobcovia sa žalobou podanou okresnému súdu 1 domáhali vyslovenia neplatnosti zmluvy o zriadení práva osobného užívania sťažovateľa a spol. k sporným nehnuteľnostiam registrovanej Štátnym notárstvom B. pod sp. zn. R III 223/67 a vydania týchto nehnuteľností (zastavané aj nezastavané plochy), ktoré boli štátom vyvlastnené nebohej manželke žalobcu v I. rade (M. L.) a následne prerozdelené medzi sťažovateľa a spol.;
- 12. november 1992 - okresný súd 1 nariadil pojednávanie na 27. november 1992;
- 17. november 1992 - žalobcovia žiadali o vydanie predbežného opatrenia, ktorým by sa sťažovateľovi a spol. zakázalo disponovať s predmetom sporu až do jeho právoplatného skončenia;
- 25. november 1992 - sťažovateľ sa vyjadril k žalobe;
- 27. november 1992 - pojednávanie bolo po vypočutí účastníkov odročené na 9. december 1992 z dôvodu vyžiadania dedičského spisu po M. L. a predloženia listinných dôkazov účastníkmi;
- 29. november 1992 - žalobcovia navrhli okresnému súdu 1 dôkazy;
- 9. december 1992 - pojednávanie bolo po vypočutí účastníkov odročené na 15. január 1993 z dôvodu predvolania svedkov a okresný súd 1 vydal predbežné opatrenie, ktorým zakázal sťažovateľovi a spol. nakladať so spornými nehnuteľnosťami;
- 7. január 1993 - žalobcovia zobrali späť žalobný návrh v časti vyslovenia neplatnosti zmluvy a v tejto časti žiadali konanie zastaviť s tým, že vo zvyšnej časti zotrvávajú na žalobnom návrhu;
- 15. január 1993 - pojednávanie bolo po vypočutí účastníkov odročené na 12. február 1993 z dôvodu vyžiadania spisov, na základe ktorých sťažovateľ a spol. nadobudli sporné nehnuteľnosti, a z dôvodu predvolania svedka;
- 29. január 1993 - sťažovateľ a žalovaná v II. rade sa odvolali proti predbežnému opatreniu z 9. decembra 1992 a vzniesli námietku zaujatosti proti zákonnému sudcovi;
- 12. február 1993 - pojednávanie bolo z dôvodu vznesenia námietky zaujatosti proti zákonnému sudcovi odročené na neurčito.

2. Priebeh konania po 15. februári 1993 :

- 1. marec 1993 - spis bol predložený krajskému súdu;
- 31. marec 1993 - krajský súd uznesením sp. zn. 17 Co 72/93 zmenil predbežné opatrenie okresného súdu tak, že vo vzťahu k sťažovateľovi a žalovanej v II. rade návrh na nariadenie predbežného opatrenia zamietol (predbežné opatrenie ostalo účinné len vo vzťahu k žalovaným v III. a IV. rade) a súčasne rozhodol, že zákonný sudca okresného súdu nie je vylúčený z prejednávania veci;
- 4. máj 1993 - spis bol z krajského súdu vrátený okresnému súdu 1;
- 21. september 1993 - okresný súd 1 nariadil pojednávanie na 13. október 1993;
- 12. október 1993 - žalobcovia žiadali pripustiť zmenu žalobného petitu tak, že sporné nehnuteľnosti – nezastavané plochy (záhrady) sú ich vlastníctvom (žaloba o určenie), vo zvyšnej časti (vydanie zastavaných častí sporných nehnuteľností) vzali žalobu späť a v tejto časti žiadali konanie zastaviť;
- 13. október 1993 - pojednávanie bolo po vypočutí účastníkov odročené na 1. december 1993 z dôvodu vyžiadania ďalších listinných dôkazov (identifikácia spornej parcely, dedičské rozhodnutie po právnom predchodcovi sťažovateľa);
- 1. december 1993 - pojednávanie bolo z dôvodu neprítomnosti zákonného sudcu odročené na neurčito;
- 20. január 1994 - okresný súd 1 nariadil pojednávanie na 7. február 1994;
- 7. február 1994 - pojednávanie bolo z dôvodu ďalšieho dokazovania (identifikácia posledného pozemkovo-knižného vlastníka - právneho predchodcu M. L.) odročené na 2. marec 1994;
- 21. február 1994 - sťažovateľ a spol. si ustanovili právneho zástupcu;
- 2. marec 1994 - pojednávanie bolo z dôvodu potreby vypočutia žalovaného v III. rade, ktorý sa pre zlý zdravotný stav nezúčastňoval pojednávaní, odročené na neurčito;
- 24. marec 1994 - v mieste svojho bydliska bol za prítomnosti účastníkov vypočutý žalovaný v III. rade;
- 6. apríl 1994 - žalobcovia navrhli nariadiť znalecké dokazovanie a súčasne navrhli vyžiadať vyvlastňovací spis;
- 17. máj 1994 - okresný súd 1 žiadal zo Štátneho oblastného archívu Š. (ďalej len „archív“) vyvlastňovací spis;

- 24. jún 1994 - okresnému súdu 1 bolo oznámené, že archív neeviduje žiadaný vyvlastňovací spis;
- 3. marec 1995 - okresný súd 1 nariadil pojednávanie na 5. apríl 1995;
-17. marec 1995 - sťažovateľ a spol. žiadali o odklad nariadeného pojednávania na neurčito z dôvodu choroby ich právneho zástupcu;
- 5. apríl 1995 - pojednávanie bolo odročené na 3. máj 1995 s tým, že sťažovateľ a spol. mali možnosť ustanoviť si nového právneho zástupcu;
- 3. máj 1995 - okresný súd 1 na pojednávaní (po upozornení žalobcami, že súd ešte nerozhodol o pripustení požadovanej zmeny žalobného petitu z 12. októbra 1993 a po vyhlásení sťažovateľa a spol., že súhlasia so späťvzatím žaloby v časti vydania sporných nehnuteľností - zastavané plochy) uznesením pripustil zmenu petitu a pojednávanie odročil na 7. jún 1995 z dôvodu predloženia listín, ako aj návrhov na ďalšie dokazovanie účastníkmi;
- 7. jún 1995 - okresný súd 1 na pojednávaní rozsudkom sčasti vyhovel žalobnému návrhu tak, že na žalobcov prechádza vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam – nezastavaným plochám, a vo zvyšnej časti žalobného petitu o vydanie zastavanej plochy sporných nehnuteľností konanie zastavil;
- 10. júl 1995 - zákonná sudkyňa žiadala o predĺženie lehoty na vypracovanie rozsudku;
- 3. august 1995 - sťažovateľ a spol. sa odvolali proti tej časti rozsudku zo 7. júna 1995, ktorou okresný súd 1 žalobnému návrhu vyhovel, a odvolanie doplnili podaniami zo 7. septembra 1995 a 14. septembra 1995;
- 18. august 1995 - okresný súd 1 vyzval sťažovateľa a spol. na zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie a súčasne vyzval žalobcov na vyjadrenie k odvolaniu;
- 7. september 1995 - sťažovateľ a spol. sa odvolali proti uzneseniu, ktorým sa uložilo zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie;
- 24. október 1995 - spis bol predložený krajskému súdu;
- 10. január 1996 - spis bol krajským súdom vrátený okresnému súdu 1 bez vybavenia ako predčasne predložený (krajský súd upozornil okresný súd 1, že sťažovateľ sa odvolal aj proti uzneseniu o súdnom poplatku, ktoré nebolo súdom vypracované);
- 6. marec 1996 - okresný súd 1 vyzval sťažovateľa a spol. na zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie;

- 28. marec 1996 - sťažovateľ a spol. zaplatili súdny poplatok za odvolanie;
- 3. jún 1996 - spis bol opätovne predložený krajskému súdu;
- 31. júl 1996 - krajský súd uznesením sp. zn. 13 Co 183/96 zrušil rozsudok okresného súdu v odvolaním napadnutej časti z dôvodu nedostatočne zisteného skutkového stavu a vec mu vrátil na ďalšie konanie s tým, že odvolanie sťažovateľa a spol. proti uzneseniu o zaplatení súdneho poplatku vrátil bez vybavenia okresnému súdu 1, pretože súdny poplatok bol už zaplatený;
- 5. november 1996 - spis bol z krajského súdu vrátený okresnému súdu 1;
- 22. november 1996 - po zániku okresného súdu 1 spis prevzal okresný súd;
- 1. júl 1997 a 10. december 1997 - okresný súd vyzval žalobcov na predloženie právoplatného dedičského rozhodnutia po J. K. (poručiteľovi, po ktorom na základe testamentu zdedila sporné nehnuteľnosti M. L., ktorej boli vyvlastnené);
- 23. marec 1998 - okresný súd nariadil pojednávanie na 16. apríl 1998;
- 16. apríl 1998 - pojednávanie, na ktorom sťažovateľ a spol. oznámili okresnému súdu, že žalovaní v III. a IV. rade darovali spornú nehnuteľnosť a z toho titulu žiadali zámenu účastníka, bolo pre neprítomnosť žalobcov (nebolo im doručené predvolanie na pojednávanie) odročené na 30. apríl 1998;
- 27. apríl 1998 - žalobcovia zaslali okresnému súdu vyžiadané právoplatné dedičské rozhodnutie po J. K. a súčasne rozšírili žalobný petit tak, že požadovali vyhlásenie neplatnosti darovacej zmluvy, ktorou žalovaní v III. a IV. rade darovali spornú nehnuteľnosť, a návrhom na vydanie predbežného opatrenia žiadali uložiť sťažovateľovi a spol. povinnosť nenakladať so spornými nehnuteľnosťami do právoplatného skončenia sporu;
- 30. apríl 1998 - okresný súd na pojednávaní uznesením pribral do konania na strane sťažovateľa a spol. (žalovaní) obdarovanú žalovanými v III. a IV. rade (ďalej len „žalovaná v V. rade“) a tiež uznesením pripustil doplnenie žalobného petitu podľa návrhu žalobcov z 27. apríla 1998 a pojednávanie odročil na 21. máj 1998;
- 7. máj 1998 - sťažovateľ a spol. zaslali okresnému súdu vyjadrenie k sporu;
- 12. máj 1998 - sťažovateľ a spol. sa odvolali proti uzneseniu o rozšírení okruhu žalovaných o žalovanú v V. rade, ako aj proti predbežnému opatreniu (okresný súd ho vydal až 18. mája 1998);

- 18. máj 1998 - okresný súd vydal predbežné opatrenie, ktorým sťažovateľovi a žalovaným v II. a V. rade zakázal nakladať so spornými nehnuteľnosťami;
- 21. máj 1998 - pojednávanie bolo z dôvodu potreby predloženia spisu krajskému súdu odročené na neurčito;
- 25. máj 1998 - sťažovateľ a spol. doplnili odvolanie proti predbežnému opatreniu;
- 29. október 1998 - spis bol predložený krajskému súdu;
- 9. marec 1999 - spis bol krajským súdom vrátený okresnému súdu bez vybavenia ako predčasne predložený, pretože uznesenie vyhlásené okresným súdom na pojednávaní 30. apríla 1998 o pribratí žalovanej v V. rade do konania nebolo doručené účastníkom konania;
- 15. jún 2000 - sťažovateľ a spol. zaslali okresnému súdu vyjadrenie k sporu;
- 5. február 2001 - žalobca v I. rade žiadal o informáciu o stave konania;
- 6. február 2001 - okresný súd vypracoval uznesenie (vyhlásené na pojednávaní 30. apríla 1998) o pribratí žalovanej v V. rade do konania a doručoval ho obom právnym zástupcom a žalovanej v V. rade;
- 16. február 2001 - právny zástupca žalobcov urgoval konanie vo veci;
- 20. február 2001 - žalovaná v V. rade sa odvolala proti predbežnému opatreniu z 18. mája 1998 a sťažovateľ a spol. (žalovaní v I. - IV. rade) doplnili svoje odvolanie z 12. mája 1998 proti predbežnému opatreniu;
- 2. apríl 2001 - spis bol opätovne predložený krajskému súdu;
- 29. jún 2001 - krajský súd uznesením sp. zn. 14 Co 138/01, sp. zn. 14 Co 278/01 potvrdil odvolaním napadnuté predbežné opatrenie okresného súdu a odvolanie sťažovateľa a spol. proti uzneseniu o rozšírení okruhu žalovaných o žalovanú v V. rade odmietol;
- 14. september 2001- spis bol z krajského súdu vrátený okresnému súdu;
- 29. október 2001 - právny zástupca žalobcov urgoval konanie vo veci;
- 28. november 2001 - žalobca v I. rade oznámil okresnému súdu, že žalovaní v III. a IV. rade zomreli;
- 20. december 2001 - okresný súd zisťoval spisové značky dedičských konaní po žalovaných v III. a IV. rade;
- 14. január 2002 - žalobca v I. rade oznámil okresnému súdu, že sporné nehnuteľnosti nebudú predmetom dedičských konaní po žalovaných v III. a IV. rade, pretože títo ich

za života darovali žalovanej v V. rade, a doložil listinné dôkazy (výpisy z katastra nehnuteľností);

- 24. január 2002 - okresný súd zisťoval spisovú značku dedičského konania po žalovanom v III. rade (odpoveď zaslaná okresnému súdu 1. februára 2002);
- 14. február 2002 - okresný súd žiadal súdneho komisára o oznámenie okruhu dedičov po zomrelých žalovaných v III. a IV. rade;
- 27. február 2002 a 14. marec 2002 - okresnému súdu bolo oznámené, že ako dedička po žalovaných v III. a IV. rade prichádza do úvahy ich dcéra, t. j. žalovaná v V. rade;
- 6. máj 2002 - okresný súd nariadil pojednávanie na 26. jún 2002 (predvolanie nebolo doručené právnemu zástupcovi sťažovateľa, ktorý zomrel);
- 26. jún 2002 - pojednávanie bolo na žiadosť sťažovateľa odročené na 9. október 2002 z dôvodu, že jeho nový právny zástupca sa ešte neoboznámil s vecou;
- 8. júl 2002 - okresný súd žiadal Mestský úrad Š. o zapožičanie vyvlastňovacieho spisu;
- 17. júl 2002 - okresnému súdu bolo Mestským úradom Š. oznámené, že žiadaný vyvlastňovací spis sa nachádza v Štátnom okresnom archíve Š. (ďalej len „okresný archív“);
- 24. júl 2002 - okresný súd žiadal okresný archív o zapožičanie vyvlastňovacieho spisu;
- 9. október 2002 - pojednávanie bolo po vypočutí právnych zástupcov (právny zástupca sťažovateľa a spol. predložil listiny, že žalobcovia si uplatnili reštitučný nárok na finančnú náhradu za vyvlastnené sporné pozemky) odročené na 25. november 2002 z dôvodu doplnenia dokazovania (vyžiadanie vyvlastňovacieho spisu z okresného archívu);
- 29. október 2002 - okresný súd žiadal okresný archív o zapožičanie vyvlastňovacieho spisu a súčasne vyzval Okresný úrad S., aby oznámil, ako bolo rozhodnuté vo veci reštitučných nárokov žalobcov;
- 15. november 2002 - Okresný úrad S. oznámil, že o reštitučnom nároku žalobcov ešte nerozhodol a konanie bolo z dôvodu súdneho sporu prerušené;
- 18. november 2002 - okresný archív zaslal okresnému súdu kópiu rozhodnutia o odvolaní proti rozhodnutiu *„o výkupe“* sporných nehnuteľností;
- 25. november 2002 - pojednávanie bolo z dôvodu ďalšieho dokazovania odročené na 22. január 2003;

- 10. december 2002 - okresný súd žiadal okresný archív o zapožičanie celého vyvlastňovacieho spisu (okresný archív 3. januára 2003 oznámil, že spis ohľadne výkupu sporných nehnuteľností nemá k dispozícii, iba rozhodnutie, ktoré už bolo súdu zaslané);
- 23. december 2002 - okresný súd oznámil účastníkom, že pojednávanie nariadené na 22. január 2003 sa z dôvodu zmeny rozvrhu práce odročuje na neurčito;
- 11. marec 2003 - právny zástupca sťažovateľa žiadal informáciu o stave konania;
- 16. jún 2004 - okresný súd nariadil pojednávanie na 29. september 2004;
- 29. september 2004 - pojednávanie bolo po zistení, že žalovaná v II. rade zomrela, pričom dedičské konanie bolo právoplatne skončené (dedičom bol sťažovateľ), odročené na neurčito z dôvodu zapožičania spisu ústavnému súdu;
- 13. december 2004 - právny zástupca žalobcov oznámil okresnému súdu, že žalobca v I. rade zomrel;
- v júli 2005 - okresný súd zisťoval stav dedičského konania po nebohom žalobcovi v I. rade (dedičské konanie vedené pod sp. zn. 38 D 97/05 bolo skončené osvedčením o dedičstve 3. mája 2005, ktoré sa týmto dňom stalo aj právoplatným).

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov (...).

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná (...).

Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na naplnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet a právoplatne nerozhodli (I. ÚS 24/03, IV. ÚS 232/03). Priznanie práva ne prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01).

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní o vyslovenie neplatnosti zmluvy o zriadení práva osobného užívania k nehnuteľnostiam, resp. o vydanie sporných nehnuteľností vedenom pod sp. zn. V-2-9 C 274/92, v ktorom je sťažovateľ v procesnom postavení žalovaného, došlo k porušeniu jeho

práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESĽP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o vyslovenie neplatnosti zmluvy o zriadení práva osobného užívania a o vydanie nehnuteľností v okolnostiach danej veci môže predstavovať určitý stupeň právnej a faktickej zložitosti súvisiaci s ustálením skutkového stavu najmä pre *„zložité zabezpečovanie dôkazných materiálov“*, tak ako to uviedol aj predseda okresného súdu. Doterajší zdĺhavý priebeh napadnutého konania, ktoré začalo v roku 1992 a nie je dosiaľ po viac ako trinástich rokoch ukončené, však ústavný súd nemôže pripísať iba na vrub právnej, resp. faktickej zložitosti prerokovávanej veci.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v preskúmavanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným prieťahom.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu (pôvodne okresného súdu 1) a v tejto súvislosti konštatuje, že okresný súd bol v predmetnej veci nečinný, resp. nepreukázal vo veci relevantnú procesnú činnosť v období:
- od 24. júna 1994 - okresnému súdu 1 bola doručená odpoveď na jeho výzvu - do 3. marca 1995 - okresný súd 1 nariadil pojednávanie, t. j. viac ako 8 mesiacov;

- od 7. septembra 1995 - okresnému súdu 1 bolo doručené odvolanie sťažovateľa a spol. proti uzneseniu ukladajúcemu zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie proti rozsudku - do 3. júna 1996 - spis bol predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaniach sťažovateľa a spol., t. j. spis bol predložený krajskému súdu po viac ako 8 mesiacoch (okresný súd 1 síce 24. októbra 1995 predložil spis na rozhodnutie o predmetných odvolaniach krajskému súdu, avšak spis mu bol bez vybavenia vrátený, pretože uznesenie ukladajúce zaplatenie súdneho poplatku, ktoré bolo sťažovateľom a spol. napádané odvolaním, nebolo vypracované v písomnej forme);
- od 22. novembra 1996 - po zániku okresného súdu 1 prevzal konanie v predmetnej veci okresný súd - do 23. marca 1998 - okresný súd nariadil pojednávanie, t. j. okresný súd od prevzatia spisu začal vo veci konať po viac ako 1 roku a 4 mesiacoch, pričom v tomto období okresný súd len vyzval žalobcov na predloženie listinného dôkazu;
- od 21. mája 1998 - pojednávanie bolo odročené na neurčito z dôvodu potreby predloženia spisu krajskému súdu na odvolacie konanie - do 2. apríla 2001 - spis bol opätovne predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľa s pol. podaného 12. mája 1998, t. j. viac ako 2 roky a 10 mesiacov. Pre úplnosť je potrebné dodať, že toto obdobie pričítal ústavný súd na ťarchu okresného súdu, pretože okresný súd síce odvolanie sťažovateľa a spol. podané 12. mája 1998 predložil krajskému súdu ešte 29. októbra 1998, avšak toto bolo bez vybavenia 9. marca 1999 vrátené okresnému súdu z dôvodu, že odvolaním napadnuté uznesenie nebolo okresným súdom písomne vypracované a nebolo ani doručené účastníkom konania. Následne po tom, ako okresný súd 6. februára 2001 vypracoval predmetné uznesenie (vyhlásené na pojednávaní 30. apríla 1998) a doručil ho účastníkom, opätovne 2. apríla 2001 predložil spis krajskému súdu;
- od 23. decembra 2002 - okresný súd oznámil účastníkom, že pojednávanie nariadené na 22. január 2003 sa odročuje na neurčito - do 16. júna 2004 - okresný súd nariadil pojednávanie, t. j. viac ako 1 rok a 5 mesiacov.

Celková doba zbytočných prieťahov ustálená ústavným súdom je takmer 7 rokov.

Obranné tvrdenie predsedu okresného súdu, že *„Prieťahy v konaní pred Okresným súdom Bratislava III by som neoznačil za zbytočné, nakoľko priamo súvisia s možnosťami*

súdu (...) Pod dĺžku konania sa podpísala i zmena osôb sudcov, ktorí vec preberali a následne boli nútení predmetný materiál naštudovať“, nemožno akceptovať.

Uvedenú dobu nečinnosti, ktorá nebola závislá od zložitosti veci a ani nebola vyvolaná správaním sťažovateľa, bolo potrebné v súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 108/02) považovať za „zbytočný prieťah“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Tento prieťah nebolo možné ospravedlniť skutočnosťami uvádzanými vo vyjadrení predsedu okresného súdu, pretože – tak ako to už bolo uvedené v cit. judikatúre ústavného súdu - nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie napadnutých vecí bez zbytočných prieťahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote (I. ÚS 156/02, I. ÚS 65/04). Z vyjadrenia predsedu okresného súdu nevyplýva prijatie takýchto opatrení.

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prieťahov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ sa domáhal aj priznania primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 200 000 Sk.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je pre sťažovateľa dostatočným zadosťučinením. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti, s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa, najmä vzhľadom na dlhodobú nečinnosť okresného súdu, považuje za primerané vo výške 70 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

6. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania vo výške 9 340 Sk z dôvodu trov jeho právneho zastúpenia.

Sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom za dva úkony právnej služby v roku 2004 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti z 21. decembra 2004) a jeden úkon právnej služby za rok 2005 (vyjadrenie z 12. augusta 2005). Za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2004 patrí odmena vo výške 9 070 Sk a dvojnásobok režijného paušálu vo výške 272 Sk v zmysle § 1 ods. 3, § 13 ods. 8 prvej vety, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (platnej do 31. decembra 2004).

Za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2005 patrí odmena vo výške 2 501 Sk v zmysle § 1 ods. 3 a § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (platnej od 1. januára 2005) a režijný paušál 150 Sk.

Vzhľadom na to, že právny zástupca si uplatnil náhradu trov len vo výške 9 340 Sk a keďže to nie je v rozpore s platnými súvisiacimi predpismi, ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia vo výške uplatneného nároku, tak ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. septembra 2005